

Täysistunto

Maanantai 30.11.2020 klo 14.01—18.34

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 90 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Totean, että ministeri Haaviston puheenvuoron ja ryhmäpuheenvuorojen jälkeen ministeri Haavistolle tulee vastauspuheenvuoro, jonka jälkeen käydään debattia loppuosa tästä etukäteen varatusta ajasta.

Keskustelu

14.03 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annetun selonteon pohjalta kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti liittyen Suomen osallistumisen jatkamiseen kansainvälisen Isisin vastaisen koalition Operation Inherent Resolve -kriisinhallintaoperaatioissa Irakissa.

Kansainvälinen Isisin vastainen koalitio perustettiin vuonna 2014. Suomi on ollut alusta alkaen mukana koalition toiminnassa ja kuulunut myöskin tämän hallituksen aikana sen johtoryhmään, pienryhmään. Koalitiossa on 83 jäsentä, ja sen toiminta tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauseelmiin Isisin aiheuttaman uhkan estämiseksi.

Koalition sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Suomi on osallistunut vuodesta 2015 lähtien. Vuodesta 2017 lähtien Suomen antama koulutus ja neuvonanto on koskenut Pohjois-Irakin kurdien peshmerga-joukkojen lisäksi Irakin keskushallinnon alaisia turvallisuusjoukkoja myös muualla Irakin alueella.

Arvoisa puhemies! Irakin tilanne on muuttunut huomattavasti siitä, kun kansainvälisen koalition toiminta Irakin hallituksen ja turvallisuusjoukkojen tukena käynnistyi kuusi vuotta sitten. Isis on julistettu voitetuksi sen menetettyä maa-alueensa Irakissa joulukuussa 2017. Tämä mahdollisti maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun käynnistymisen ja jälleenkäynnistämisen aloittamisen. Arvioiden mukaan palanneita on noin 4,7 miljoonaa, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

ta Irakissa on edelleen noin 1,2 miljoonaa sisäistä pakolaista. Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossakin edellytys sille, että kotiseudulle palataan ja sinne myös jätetään. Tähän Irak tarvitsee edelleen kansainvälisen yhteisön tukea.

Vaikka Isisin hallussa ei enää ole maa-alueita, on sillä edelleen Irakissa kannattajia ja nukkuvia soluja. YK:n arvioiden mukaan Isisillä on Irakin ja Syyrian alueella yhä noin 10 000 taistelijaa. Isis on hyödyntänyt koronaviruksen mukanaan tuomaa poikkeustilaa ja toteuttanut iskuja sekä vahvistanut toimintaansa verkossa.

Irakin turvallisuustilanne on parantunut Isisin sotilaallisen lyömisen jälkeen, mutta se on edelleen hauras. Siksi koalition läsnäoloa tarvitaan edelleen etenkin Irakin turvallisuusjoukkojen tukemiseen, maan turvallisuussektorin kehittämiseen ja turvallisuustilanteen vakauttamiseen.

Poliittinen tilanne Irakissa on jatkanut epävakana. Maahan saatiin keväällä uusi hallitus, mikä on luonut varovaista toiveikkua. Myös maan haasteet ovat suuria. Irakin julkinen talous on huomattavissa vaikeuksissa, ja koronapandemia on kuormittanut äärimmilleen terveysjärjestelmää. Taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten rinnalla olisi tärkeää kyetä uudistamaan vaalilakia, tehostamaan korruption vastaisia toimia, parantamaan Irakin keskushallinnon ja kurdien itsehallintoalueen yhteistyötä sekä uudistamaan turvallisuussektoria. Turvallisuussektorin uudistamisen tarve on korostunut, kun šiiamilitioiden tekemät iskut kansainvälisiä ja erityisesti Yhdysvaltojen kohteita vastaan ovat lisääntyneet kuluvan vuoden aikana.

Suomi pyrkii tukemaan Irakin vakauttamista ja jälleenrakentamista kokonaisvaltaisesti. Suomen Bagdadin-suurlähetystö avattiin uudestaan viime syksynä lähes 29 vuoden tauon jälkeen. Diplomaattinen läsnäolo Irakissa helpottaa Suomen ja Irakin välisten suhteiden vahvistamista ja kokonaisvaltaista kehittämistä.

Sotilaallisen kriisinhallinnan lisäksi Suomi tukee Irakissa turvallisuussektorin kehittämistä muun muassa osallistumalla EU:n EUAM Iraq -siviilikriisinhallintaoperaatioon. Operaatio antaa tukea Irakin sisäministeriölle ja kansallisen turvallisuusneuvonantajan toimistolle. Suomalaiset asiantuntijat ovat operaatiossa hyvin edustettuina, ja operaation varapäälliköksi valittiin juuri suomalainen suurlähettiläs Anne Meskanen.

Suomi tukee myös Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamista YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta, tukee humanitaarista miinanraivausta ja tekee kehitysyhteistyötä. Tällä luodaan edellytyksiä sille, että kotiseudultaan pois joutuneet voivat palata koteihinsa. Tänä vuonna Suomi on tukenut 2 miljoonalla eurolla Irakin koronaepidemian vastaisia toimia. Myös pitkään vireillä ollut hanke Irakin ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi on viimein etenemässä. Vuodesta 2014 lähtien Suomen kehitys- ja humanitaarinen apu Irakille on ollut yhteensä noin 35 miljoonaa euroa.

Tuki Irakin jälleenrakentamiselle on myös yksi kansainvälisen koalition toiminnan painopisteistä. Koalitio pyrkii myös estämään vierastaistelijoiden liikkumisen, tukkimaan Isisin rahoituskanavia ja toimimaan Isisin propagandaa vastaan.

Irakin vakauden ja turvallisuuden palauttaminen ja Isisin torjuminen on tärkeää paitsi alueellisen turvallisuuden myös Suomen, Euroopan ja maailmanlaajuisen turvallisuuden kannalta. Vaikka Isis on menettänyt maa-alueensa, se kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja. Isisin ideologia vetää puoleensa myös yksittäisiä kannattajia, kuten olemme valitettavasti viime aikoina Euroopassa nähneet.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossa esitetään, Suomen tarkoituksena olisi jatkaa Irakin turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonantotoimintaa. Osallistumisemme OIR-ope-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

raatiossa jatkuisi 1.1.2021 alkaen nykyisellä noin 80 sotilaan vahvuudella vuoden 2021 loppuun asti. Osallistuminen pitäisi sisällään koulutus- ja neuvonantotoiminnan, tarvittavan omasuojan sekä kansalliset tuki- ja huolto-osat. Koulutuksessa ollaan siirtymässä entistä enemmän irakilaisten joukkojen laadulliseen kehittämiseen ja kouluttajien tukemiseen. Arviona on, että vuoden 2021 osalta osallistumisen kustannukset olisivat yhteensä noin 17,2 miljoonaa euroa. Osallistumisen jatkaminen voidaan toteuttaa valtioneuvoston julkisen talouden vuoden 2021—2024 suunnitelman mukaisesti.

Suomalaisten antama koulutus on parantanut koulutettavien joukkojen kykyä toimia kokonaisuutena yksikkönä ja kehittänyt kykyä selviytyä taistelutilanteessa. Se on myös luonut perusteita hallita turvallisuustilanteita ja -alueita. Lokakuun 2020 alkuun mennessä suomalaiset ovat kouluttaneet yli 5 000 peshmerga- ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta.

Suomi on osallistunut Irakissa myös Naton koulutusoperaatioon, Nato Mission Iraq, vuoden 2019 alusta lähtien. Operaatioissa toimii tällä hetkellä yksi suomalainen sotilas. Koulutusoperaatio täydentää Isisin vastaisen koalition ja muiden kansainvälisten toimijoiden toimintaa. Operaation nykymandaatin mukainen vahvuus on 580 sotilasta, mutta Nato tarkastelee parhaillaan NMI-operaation laajentamista.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Osallistumisella Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaista toimintaa. Koalition kokonaisvaltaisella toiminnalla pyritään tukemaan Irakin turvallisuustilanteen parantamista. Osallistuminen kehittää myös kansallisen puolustuksemme suorituskykyä. Operaation saavutusten ja Isisin muuttuneen toiminnan myötä myös kansainvälinen koalitio tarkastelee toimintatapojaan. Koalition työssä tullaan jatkossa tarkastelemaan Irakin ja Syyrian lisäksi Isisin aiheuttamaa turvallisuusuhkaa myös muilla alueilla, esimerkiksi Afrikassa ja erityisesti Sahelin alueella. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haaviston esittelypuheenvuorosta jäi 3 minuuttia käyttämättä. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä. [Naurua — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Älä käytä kaikkea kerralla!]

14.10 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Mitenköhän tämän nyt käyttäisi? — No, ehkä muutama yleinen sana meidän kriha-toiminnasta: Merkittävin operaatiohan meillä on tällä hetkellä UNIFIL Libanonissa, jossa on noin 200 rauhanturvaajaa osana ranskalaista reservipataljoonaa. Se on meillä pitkäaikainen operaatio, ja siellä on hyvä jatkaa. On hyvä, että meillä on yksi tämmöinen isompi operaatio ja sitten muutamia vähän pienempiä. Tässä talossahan parhaillaan pohditaan tämmöistä pidempiaikaistakin linjausta parlamentaarisen komitean voimin, ja on hyvä vetää myöskin pidemmälle meneviä linjoja.

Tämä OIR-operaation jatko tuli tuossa ministeri Haaviston puheenvuorossa aivan hyvin perusteltua. Jää nähtäväksi, tuleeko jotakin säätöä siellä NMI:n ja OIR:n välillä. Siitä on jo ollut jonkun aikaa keskustelua, mutta poliittiset päätökset vielä puuttuvat, mutta voi olla — tähän asiaan palataan ensi vuoden aikana ja sitten pidetään tietysti eduskunta siinä keskustelussa mukana.

Fakta on kuitenkin ikävä kyllä se, että Irakin turvallisuustilanne on edelleen heikko. Tilanteeseen ovat vaikuttaneet sekä Yhdysvaltain ja Iranin välinen vastakkainasettelu että Irakin sisäpoliittisen tilanteen sekavuus, ja oma lisä vielä tässä kokonaisuudessa on tämä covid-19-pandemia ja Isisin aktivoituminen alueella. Eli murheita alueella riittää kyllä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

nähtävästi jatkossakin. Selvää on, että Irak tarvitsee koulutus- ja neuvonantotukea vielä pitkään. Yhdysvallathan vähentää joukkoja alueelta. Irakia koskeva Yhdysvaltain joukko-
vähennys, noin 500 henkilöä, ei ole niin massiivinen kuin Afganistanin puolella, joten sillä ei myöskään niin isoa merkitystä sille ole.

Sanoisin näin vielä lopuksi, kun meikäläisen näkökulma tähän keskusteluun tietysti on edustaa puolustushallintoa täällä — ja jos siihen liittyviä kysymyksiä tulee, niin vastaan niihin — että todettakoon se, että se sotilaallinen perusosaaminenhan, jota näissä kriisinhallintaoperaatioissa tarvitaan, rakennetaan täällä meillä kotimaassa kotimaisen puolustuksen kehittämisen kautta, mutta tämä aina palvelee edelleen myös meidän kotimaisen osaamisen kehittämistä, että meidän miehet ja naiset saavat käytännön kenttäkokemusta, ehkä oppivat vähän, miten muitten maitten joukot toimivat. Usein voidaan antaa hyvää esimerkkiä itsekkin muille, mutta on koettu, että myös meidän kansallisen puolustuksen näkökulmasta on intressi siihen, että meillä on tätä kansainvälistä kriisinhallintaosallistumista. Siihen on tietysti muitakin syitä, mihin ministeri Haavisto täällä jo viittasi, eli omalta osaltamme vakautamme näitä alueita tai ainakin pyrimme siihen, vaikka helppoa se ei aina ole. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Hyvinhän tuli käytettyä aika. — Edustaja Kari, olkaa hyvä. Ryhmäpuheenvuorokierros.

14.13 Mika Kari sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kansainvälinen terrorismi on vakava uhka rauhalle ja turvallisuudelle. Osallistuminen jihadistijärjestö Isisin vastaiseen koalitioon on Suomelta yksi osoitus vahvasta sitoutumisesta terrorismin torjuntaan ja kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin kitkemiseksi.

Arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään valtioneuvoston selontekoa Suomen osallistumisen jatkamisesta Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä. Tämä Operation Inherent Resolve, josta lyhyemmin puhutaan OIR-operaationa, on osa vuonna 2014 perustettua, Yhdysvaltojen johtamaa, kansainvälistä Isisin vastaista koalitiota. Koalitioon kuuluu yli 80 jäsentä, ja Suomi liittyi mukaan heti koalition perustamisvuonna. Vastaavasti OIR-operaatioissa on mukana 36 maata, ja Suomi on ollut mukana tässä vuodesta 2015 lähtien.

Tilanne Irakissa on muuttunut parempaan suuntaan kansainvälisen Isisin vastaisen koalition perustamisen jälkeen. Vuosi 2017 oli koalitiolle merkkipaalu Irakissa, kun Isis julistettiin sotilaallisesti voitetuksi maassa. Tämä ei kuitenkaan ole tarkoittanut sitä, että Isisin muodostama uhka olisi täysin poistunut. Isis muodostaa edelleen vakavan uhan, erityisesti Lähi-idässä. On syytä muistaa, että Irakissa on yhä arviolta noin 1,2 miljoonaa maan sisäistä pakolaista ja maan tilanne on edelleen epävakaa. Isisin kaltaiset terroristijärjestöt käyttävät hyväkseen alueen epävakautta yrittäessään vallata uudelleen jalansijaa.

Irakin kansa maksaa konfliktin aiheuttamin humanitaarisin seurauksin tilanteesta kallemman hinnan. On sekä Irakin että kansainvälisen yhteisön edun mukaista mahdollistaa sisäisten pakolaisten paluu koteihinsa, jottei pakolaisuudesta tule pysyvää. Kansainvälisen tuen ennenaikainen vähentäminen Isisin vastaisessa taistelussa aiheuttaa riskin Irakin luisumisesta takaisin yhä vaikeampaan tilanteeseen. Maan sisäiset konfliktit voivat eskaloituessaan johtaa laajempiin alueellisiin ja kansainvälistäkin turvallisuutta horjuttaviin seurauksiin. Irakin turvallisuustilanteen nojalla ja selontekoon yhtyen sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä puoltaa Suomen osallistumisen jatkamista Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä myös ensi vuonna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Arvoisa herra puhemies! Kansainvälinen kriisinhallinta on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Sen avulla tuetaan konfliktien jälkeistä jälleenrakentamista ja yhteiskuntien vakauttamista. Lähestymistapamme pohjautuu kokonaisvaltaiseen kriisinhallintaan, jossa tunnistetaan eri toimijoiden rooli yhteiskuntien jälleenrakentamisessa. Keskeisiä elementtejä kestävien ja vakaiden yhteiskuntien rakentamiselle ovat korruption kitkeminen, ihmisoikeuksien suojeleminen, oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallinnon lujittaminen, infrastruktuurin kehittäminen ja elinkeinotoiminnan elpyminen.

Jälleenrakennuksessa on kyse laajasta kokonaisuudesta, jossa korostuu eri toimijoiden välisen toimivan yhteistyön keskeisyys. Suomi osallistuu Irakin vakauttamiseen OIR-operaation lisäksi muun muassa Euroopan unionin Irak-siviilikriisinhallintaoperaation ja YK:n kehitysohjelman UNDP:n vakauttamisrahaston kautta.

Osallistuminen OIR-operaatioon ei ole hyödyiltään yksisuuntaista. Suomen osallistuminen tukee myös kansallisen puolustuskykymme tärkeää kehittämistyötä. Kuten selonteossa tuodaan esille, arvokasta kokemusta saadaan sekä joukkojen johtamisesta ja ylläpidosta että toiminnasta vaativissa neuvontatehtävissä kansainvälisissä operaatioissa. Tätäkään puolta ei tule unohtaa.

Suomi osallistuu vakautta ja turvallisuutta edistävään kansainväliseen yhteistyöhön. Terrorismi on rajat ylittävä uhka, ja sen torjunnassa on kyse myös Suomen kansallisen turvallisuuden varmistamisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, kun tulette tänne, tuossa alhaalla ovat ne pöydät, joiden luona voi jättää roskapönttöön käytetyn maskinsa. Sen jälkeen, kun tulette puhujakorokkeelta pois, ottakaa uusi maski, ja desinfioikaa kädet ennen tullen.

14.18 Mika Niikko ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään lähetekeskustelussa on vuorossaan kuudes selonteko koskien Suomen osallistumista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa. Irakia ja sen lähialueita leimaavat jo vuosikymmeniä jatkuneet sodat, konfliktit ja väkivalta. Vaikka Irakin kehityskulku on tullut osittain parempaan suuntaan, on maa edelleen sisäisesti jakautunut ja epävakaa.

Jihadistiliike Isis otti laajat alueet haltuunsa Irakissa ja Syyriassa vuonna 2014 ja perusti sinne kalifaatin. Syyskuussa 2014 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman pohjalta perustettiin Isisin vastainen kansainvälinen koalitio, joka pyrkii palauttamaan vakauden Irakiin. Suomi liittyi koalitioon samana vuonna.

Koalition toiminta on ollut varsin tuloksellista, ja Isisillä ei ole hallussaan enää merkittäviä maa-alueita. Siitä huolimatta Isisillä on edelleen laajasti kannattajia ja nukkuvia soluja. Isis on globaali turvallisuusuhka, joka ulottuu myös Suomeen asti. Irakin vakaus on yksi avaintekijöistä taistelussa Isisiä vastaan.

Arvoisa puhemies! Parempaan suuntaan kehitteillä ollut Irakin yleinen turvallisuustilanne sai kolauksen lokakuussa 2019 puhjenneiden laajojen mielenosoitusten myötä. Myös voimankäyttö Yhdysvaltojen ja Iranin välillä lisääntyi.

Tähän mennessä uhkaavin tilanne oli tammikuussa Iranin tekemät ohjusiskut kansainvälisten sotilasjoukkojen tukikohtiin. Iskuissa ei loukkaantunut suomalaisia sotilaita, mutta tapahtumat olivat muistutus turvallisuustilanteen epävakaudesta.

Ulkoasiainvaliokunta on jo aiempina vuosina kiinnittänyt huomiota siihen, että Puolustusvoimien vastuulla on päivittää jatkuvasti arviotaan joukkojen omasuojan riittävydestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Iranin ohjusisku alleviivaa tarvetta tarkastella kysymystä aiempaa tarkemmin. Operaation merkittävyydestä huolimatta perussuomalaiset muistuttavat, että suomalaisten sotilaiden turvallisuus on tärkein prioriteetti. Omasuojaa on ajantasaistettava.

Arvoisa puhemies! Kuukausien poliittisen sekasorron jälkeen Irak sai uuden hallituksen toukokuussa 2020. Uuden hallituksen haasteena on talous, jota heikentävät entisestään koronapandemia ja öljyn hinnanlasku. Irakin sisäpoliittinen kaoottisuus on antanut muille valtioille tilaa lisätä vaikutusvaltaansa sen sisällä. Kansainvälisesti on herättänyt huolta se, että Yhdysvallat on kertonut vähentävänsä joukkojensa määrää Irakissa merkittävästi. Amerikkalaisten vetäytyminen voi huonontaa turvallisuustilannetta uudelleen. Lisäksi Iran on saanut huolestuttavan paljon jalansijaa Irakissa. Hallituksen muodostaminen vallitsevissa olosuhteissa on kuitenkin merkittävä edistysaskel.

Jotta Irakissa voidaan saavuttaa kestävä rauha, on olennaista vahvistaa Irakin turvallisuusviranomaisten valmiuksia. Maan turvallisuus on loppupelissä irakilaisien omilla käsillä.

Alueen turvallisuushallinto on tarkoitus luovuttaa Irakin liittovaltion poliisille. Päätöksenteon ulkopuolelle on kuitenkin jätetty jesidit, jotka kärsivät eniten Isisin harjoittamista kauheuksista ja sotarikoksista.

Arvoisa puhemies! Irakin kauan jatkuneet ongelmat näkyvät edelleen Eurooppaan haakeutuvien turvapaikanhakijoiden määrissä. Tilastojen mukaan irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä Suomessa.

Keskustelua palautuskysymyksistä on käyty jo uuvuttavan pitkään. Irak on kieltäytynyt toistuvasti vastaanottamasta omia kansalaisiaan, ja tilanne alkaa olla kestämaton. Perussuomalaiset painottavat, että palautussopimus on saatava voimaan. Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä myöskään sitä, että laittomasti maassa olevat saavat kulkea täällä vapaana silloin, jos he eivät palaa vapaaehtoisesti lähtömaahansa. Näissä tapauksissa heidät pitäisi ottaa säilöön.

Ongelmista huolimatta Irakin vakauttaminen on Suomen omien intressien mukaista. Rauhanturvaoperaatioihin osallistuminen tukee Suomen kansallista puolustuskykyä ja vahvistaa kumppanuussuhteita.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vielä, että OIR-operaatioon osallistumalla Suomi tukee kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa ja pystyy samalla vaikuttamaan Irakista tulevan muuttoliikkeen juurisyöhyn. OIR-operaatioon osallistuminen on toistaiseksi tarpeellista. [Puhemies koputtaa] Perussuomalaisten mielestä ei kuitenkaan ole hyväksyttävää jatkaa loputtomiin taloudellista tukea maalle, joka ei suostu vastaanottamaan omia kansalaisiaan. Tässä kysymyksessä hallituksen soisi toimivan jämäkämmin. — Kiitos.

14.24 Ville Kaunisto kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vakaus ja vapaus kulkevat käsi kädessä. Mitä vakaampi yhteiskunta, sitä enemmän kansalaiset voivat nauttia laajoista vapauksista. Vaikka maailma koronaviruksen jyllätessä tuntuu pysähtyneen, on tiedostettava, että olemme kulkeneet kohti epävakaampia aikoja. Suurvaltakilpailu on kasvanut, köyhyys ja konfliktit ovat lisääntyneet ja radikalisoituminen on jälleen nostanut päätään.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mukaan Suomen tulisi toiminnallaan vahvistaa yhteiskuntien vakautta ja kansalaisten vapauksia. Suomi edistää näitä tavoitteita parhaiten maiden maiden kanssa. Suomen osallistumisen jatkaminen Operation Inherent Resolve- eli OIR-operaatioon vuoden 2021 loppuun asti on siksi perusteltua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien. Työlämme on ollut merkitystä, sillä viimeiset Isisin hallinnassa olleet alueet vapautettiin maaliskuussa 2019. Siitä huolimatta taistelu Isisin ideologiaa vastaan jatkuu. Isisin edustama ääri-islamistinen maailmankatsomus on uhka eurooppalaiselle elämäntavallamme. Isisin ideologian tavoitteisiin kuuluu länsimaisen yhteiskunnan peruskivien, vapauden ja vakauden, hävittäminen maan tasalle.

Pariisi, Nizza, Dresden, Wien. Emme tarvitse muistutusta siitä, että Isisin solut Lähi-idässä, Afrikassa ja Euroopassa muodostavat edelleen vakavan alueellisen ja globaalin turvallisuusuhan. OIR-operaation kokonaisvaltainen lähestymistapa on avainasemassa ja sen merkitystä Isisin vastaisissa toimissa ei voida korostaa liikaa. Kehittämällä Irakin oikeusvaltiokehitystä, hallintoa sekä koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksia luodaan edellytykset sille, ettei Isisin ideologialle synny juurtumismahdollisuuksia. Tämä on myös Suomen kannalta tärkeää.

Länsimaisessa demokratiassa emme tingi vapauksistamme. Suvaitsevudellemme tulee rajat vastaan. Emme suvaitse suvaitsemattomuutta. Vapaa maailma ei tule tekemään kompromisseja niiden kanssa, jotka haluavat turmella vapaan demokratian. OIR-osallistumisella Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltain rooli OIR-operaatioissa on merkittävä. Olemalla mukana edistämme Suomelle elintärkeitä transatlanttisia suhteita. Presidentti Trump on ilmoittanut vetävänsä joukkoja muun muassa Irakista, mikä epäilemättä supistaisi operaation vaikuttavuutta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että Irakin turvallisuustilanne edellyttää edelleen kansainvälisten joukkojen läsnäoloa.

Tuleva presidentti Biden ei ole vielä ottanut kantaa Yhdysvaltain läsnäoloon Irakissa, mutta Irakin vakauden ja kansainvälisen turvallisuuden kannalta on olennaista, että Yhdysvaltain läsnäolo alueella jatkuu. Suomelle on tärkeää olla selvillä siitä, miten OIR-operaation jatko Washingtonissa nähdään, mikä vuorostaan edellyttää hyviä kahdenvälisiä suhteita, joita tulisi vaalia ja kehittää.

Arvoisa puhemies! On ongelmallista, ettei Irakin kanssa neuvoteltava palautussopimus ole edennyt. Autamme Irakia kykymme mukaan, mutta myös Irakin on kannettava vastuunsa. On muistettava, että OIR-operaatio toteutetaan Irakin hallituksen pyynnöstä. Mikään maa ei voi kieltäytyä ottamasta takaisin omia kansalaisiaan ja samaan aikaan edellyttää saavansa kansainvälistä apua.

Viime vuonna Suomen suurlähetystö avattiin Bagdadiin 29 vuoden tauon jälkeen, mikä parantaa Suomen ja Irakin välisten suhteiden edellytyksiä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kehottaa hallitusta ryhtymään pikaisiin toimiin palautussopimuksen edistämiseksi niin kahdenvälisissä neuvotteluissa kuin EU-tasollakin.

Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin kehittää kansallista puolustuskykyämme ja parantaa yhteistyövalmiuttamme. Osallistumisellamme edistämme Suomen ja suomalaisten turvallisuutta. Tunnen suurta arvostusta ja kiitollisuutta suomalaisjoukkoja kohtaan, jotka tekevät arvokasta työtä turvallisuuden eteen. Samalla kun lähetämme ihmisiämme maailman kriisipesäkkeisiin edistämään rauhanomaisia ratkaisuja, meidän on pidettävä huoli siitä, että joukkojemme omasuoja on hoidettu asianmukaisella tavalla. Joukkojemme turvallisuuden on oltava perusehto osallistumisellemme.

Rauhanturvaaminen sekä kriisinhallinta ovat edelleen merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa jo yli kuuden vuosikymmenen ajan. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa on kasvatettava naisten osallisuutta, sillä se edistää Suomelle tärkeitä tavoitteita. [Puhe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

mies koputtaa] Onnistuaksemme tehtävässämme meidän on pidettävä mielessä, mikä on meille tärkeintä ja millä keinoin voimme sitä edistää. Lähtökohtanamme ei voi olla enempää eikä vähempää kuin vapaus, vakaus ja demokratia.

14.29 Jouni Ovaska kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälisellä kriisinhallinnalla kannetaan vastuuta rauhan, vakauden ja turvallisuuden ylläpitämisestä ja samalla kehitetään Puolustusvoimien valmiuksia sekä suoritus- ja yhteistoimintakykyjä. Nämä perusteet sopivat hyvin myös Irakin-operaatioon, jossa olemme olleet mukana sen alusta lähtien.

Keskustelussa on jo kuudes Irak-selonteko, joka on tuotu eduskunnan käsiteltäväksi. Keskustan eduskuntaryhmä kiittää kaikkia Irakissa palvelleita ja palvelevia arvokkaasta työstä turvallisuuden vahvistamiseksi. Suomalaista kriisinhallintaosaamista arvostetaan maailmalla.

Pitkäjänteinen työ on tuottanut tulosta. Isisin hallinnassa ei ole enää maa-alueita, mutta turvallisuustilanne edellyttää edelleen koalition läsnäoloa. Irakissa epävakautta lisäävät useat tekijät: Isis, šiiamilitiat, Iranin rooli alueella, kiistat öljytuloista, korruptio ja poliittinen epävakaus.

Operaatioissa on siirrytty neljänteen vaiheeseen, jonka tavoitteena on turvallisuustilanteen normalisointi. Irakin turvallisuustilanteen kohentaminen sen omia joukkoja kouluttamalla, siviilikriisinhallinta, kehitys- ja humanitaarinen apu sekä valmistelussa oleva ammatillisen koulutuksen kehittäminen luovat maalle edellytyksiä kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kehityksen perustana on turvallisuus. Siksi kansainvälinen koalitio ei voi lähteä Irakista harkitsemattomasti eivätkä koalition jäsenet vetäytyä yksi-puolisesti. Saavutetut kehitystulokset valuisivat hukkaan, terrorismi saisi jälleen kasvualustaa ja hallitsematon muuttoliike lisääntyisi. Turvallisuustilanne Irakissa heijastuu Eurooppaan, sillä Irak on Euroopan lähinaapurustoa.

Kestävien tulosten saavuttamiseksi Irakin vakauttamisessa tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa kriisinhallinnasta ja kehitysyhteistyöstä diplomatiaan ja yhteisiin hankkeisiin. Kansainvälisen koalition on jatkettava johdonmukaisesti Irak-operaatiota ja toimitettava yhtenäisesti operaation jatkoaskelia suunniteltaessa. Yhdysvaltojen tulevan uuden hallinnon linjaukset ovat tärkeässä roolissa, kun OIR-operaatiota tarkistetaan ja samalla valmistelussa on Naton Irakin-koulutusoperaation laajentaminen ensi vuonna. NMI-operaatio tukee Irakin turvallisuussektorin uudistamista, jotta Irak kykenisi luomaan kestävästi kansallisen turvallisuuden rakenteet.

Suomen kriisinhallinnan tulevaisuuden linjaukset ovat olleet käsittelyssä parlamentaarisessa komiteassa. Laajapohjainen keskustelu kriisinhallinnasta on tarpeen sen arvioimiseksi, millä alueilla ja millä vahvuuksilla Suomen on perusteltua osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan, missä olemme eniten hyödyksi vakaudelle ja missä operaatioissa kehitetään parhaiten kansallisia suorituskykyjämme.

Arvoisa puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista Irakin-operaatioissa noin 80 sotilaalla ensi vuoden ajan.

14.33 Atte Harjanne vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haavistolle kattavasta alustuksesta, samoin kiitos valmiutta osoittaneelle puolustusminis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

terille alustuksesta. Kansainvälisen Inherent Resolve -operaation tavoitteena on ollut Isis-liikkeen lyöminen ja Irakin vakauttaminen. Operaatio käynnistyi vuonna 2014 YK:n mandaatilla mukanaan yli 80 eri maata.

Isis on lyöty sotilaallisesti valtaamiltaan maa-alueilta, ja OIR-operaatio on nyt vaiheessa, jossa keskiössä on Irakin turvallisuustilanteen normalisointi. Sotilaallisesta tappiostaan huolimatta sillä on Irakissa edelleen kannattaja ja taistelijoita, ja liike on pyrkinyt hyödyntämään myös koronaviruksen tuomaa poikkeustilaa.

OIR-operaation osaltaan tukemasta hyvästä kehityksestä huolimatta Irakin turvallisuustilanne on hauras ja vaihteleva, ja kansainvälisen koalition läsnäolon jatkaminen on tarpeen erityisesti Irakin turvallisuusjoukkojen tukemisessa ja maan turvallisuussektorin kehittämisessä. Isis lisää varmasti toimintaansa, jos sille annetaan siihen tilaa ja mahdollisuus. Sitä ei hirveistä rikoksistaan tunnetulle väkivaltaiselle ja tunkkaiselle terroriliikkeelle pidä antaa. Isis on kuluneen syksyn aikana osoittanut, että sillä on edelleen kykyä ja halua verisiin iskuihin.

Myös Suomen on tarkoitus jatkaa operaatiossa ensi vuonna noin 80 sotilaan vahvuudella koulutus- ja neuvontatehtävissä sekä esikunta-, hallinto- ja tukitehtävissä. Koko operaation aikana satoja suomalaisia on palvellut Irakissa sillä rautaisella ammattitaidolla, josta suomalaiset sotilaat, yhtä lailla ammattilaiset kuin reserviläisetkin, tunnetaan. Kokemuksista operaatiossa on eittämättä hyötyä myös kansallisen puolustuksen kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Edellisen OIR-selonteon jälkeen Irakissa ja lähialueilla on tapahtunut paljon, kuten koronapandemia talousshokkeineen, Quds-joukkojen komentaja Qassim Suleimanin surma Irakissa ja sitä seuranneet Iranin ohjusiskut kansainvälisten joukkojen tukikohtiin, muun muassa, Turkin hyökkäys Pohjois-Syyrian kurdialueelle syksyllä 2019, šiiamilitiatiin raketti-iskut, iranilaisen ydintutkijan salamurha aivan äskettäin, Yhdysvaltojen ilmoitus joukkojen vähentämisestä ja toki myös Yhdysvaltojen vaalit, jolla silläkin lienee vaikutuksia paitsi tähän amerikkalaisjohtoiseen operaatioon myös politiikkaan lähialueilla.

Useita näistä asioista sinänsä käsitellään tässä selonteossa, mutta analyysi ja kuvaus niiden vaikutuksista operaatioon kentällä tai turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen alueella voisi selonteossa olla syvällisempääkin. Moni, minä itsekkin, on nostanut esiin sen, että eduskunnassa olisi tilaa ja tilausta käydä nykyistä aktiivisempaa ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua. Kriisinhallintaoperaatio-selonteko on yksi paikka, josta käydään, ja siitä näkökulmasta näissä selonteissa voisi olla paikallaan avata ja analysoida operaatioiden kansainvälistä kontekstia ja operaatioalueen kehitysnäkymiä laajemminkin samoin kuin osallistumisen vaihtoehtoa ja vaikuttavuuttakin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on tärkeä osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Uusi ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko linjaa, että Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskuntien kehittämiseksi. Tavoitteena on vakaampi, ennakoitavampi ja turvallisempi maailma. Turvallisen maailman rakentaminen on pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä, jossa on erityisen tärkeää puuttua turvattomuuden ja konfliktien juurisyihin laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti. Silti myös sotilaallista kriisinhallintaa tarvitaan, ja siksi on perusteltua, että Suomi jatkaa OIR-operaatiossa työtä vakaamman Irakin puolesta myös ensi vuonna ja niin kauan kuin se on tarpeen ja kansainvälisen operaation menestyksen edellytykset ovat olemassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

14.37 **Paavo Arhinmäki vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irakin turvallisuustilanne on edelleen hauras ja yleistilanne jatkuu epävakana. Haasteena on koko Irakin vakauttaminen ja jälleenrakentaminen. Suomen tulee kantaa kansainvälistä vastuuta ja osallistua Irakin kokonaisvaltaiseen vakauttamiseen. On kuitenkin pidettävä huoli siitä, että Suomi ei joudu minkään konfliktin osapuoleksi.

Vasemmistoliiton mielestä se, että Suomi vähensi joukkojaan OIR-operaatioissa vuonna 2018 noin 100 sotilaasta noin 80 sotilaaseen, on ollut hyvä suunta. Suomalaiset joukot ovat Irakissa osallistuneet koulutus- ja neuvonantotehtäviin. Operaation kuluessa taistelevien joukkojen kouluttamisesta on siirrytty turvallisuudesta vastaavien joukkojen kouluttamiseen. On tärkeää pitää huolta, että koulutettavien joukko toimii yhtenäisesti jatkossakin.

Vuoden 2020 aikana koulutuksen painopiste on siirtynyt neuvontatoimintaan ja sen keskiössä on ollut Irakin autonomiselle kurdialueelle muodostettavan koordinaatiokeskuksen henkilöstön neuvonanto ja koulutus aselaji- ja toimialatehtäviin. Myös tämä on hyvä suunta. Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää, että sotilaallisen kriisinhallinnan lisäksi Suomi kohdentaa enemmän apuaan myös muille sektoreille, kuten jälleenrakennukseen, siviilikriisinhallintaan ja humanitäärisen apuun. Pääpaino tulisi laittaa ei-sotilaalliselle toiminnalle.

Arvoisa puhemies! OIR-operaation lisäksi Irakissa aloitti syksyllä 2018 Naton Irakin koulutusoperaatio, johon Suomi osallistuu yhdellä sotilalla. Selonteossa kerrotaan, että alkuvuonna 2020 on käyty keskustelua kansainvälisen kriisinhallinnan toimijoiden rooleista Irakissa. Yhtenä ratkaisumallina on noussut esille Naton operaation vahvistaminen siten, että operaatio ottaisi hoitaakseen joitakin OIR-operaation koulutustehtäviä. Tämä puolestaan mahdollistaisi OIR-operaation asteittaisen supistumisen samalla kun Naton operaatio kasvaisi.

Vasemmistoliiton mielestä ei ole ollut perusteltua hajottaa Suomen osallistumista moneen eri operaatioon alueella. Naton operaation lisäarvo Irakin turvallisuusviranomaisten kouluttamisessa OIR-operaation lisäksi on myös edelleen epäselvä. Vasemmistoliitto ei myöskään kannata Naton operaation kasvattamista Irakissa. Afganistanin ISAF-operaatio alkoi aikoinaan koalitiojohtoisena mutta muuttui varsin nopeasti Naton johtamaksi kriisinhallintaoperaatioksi. Näin ei saa käydä Irakissa. Tavoitteena tulisi olla, että vastuu Irakin turvallisuuden takaamisesta siirretään mahdollisimman nopeasti Irakin omille viranomaisille.

Arvoisa puhemies! Tärkeä vastavoima karmealle, julmalle terroristijärjestö Isisille sekä Irakissa että Syyriassa ovat olleet kurdit, joita Suomi on Irakissa kouluttanut. Pohjois-Irakissa kurdien peshmerga-joukot ovat tehneet merkittävän työn Isisin kukistamisessa sotilaallisesti.

Vaikka kurdit eivät ole yksi ja kaikilta tavoitteiltaan yhtenäinen ryhmä, pitää kurdien poliittisia ja kulttuurisia oikeuksia tukea. Kurdeja arvioidaan olevan 25—30 miljoonaa Irakin, Iranin, Syyrian ja Turkin alueilla sijaitsevassa Kurdistanissa. Etenkin Iranissa ja Turkissa kurdeja sorretaan. Lisäksi Nato-maa Turkki pommittaa Isisiä vastaan taistelevia kurdeja sisäpoliittisista syistä, niin omassa massaan kuin naapurivaltioiden alueella. Kansainvälisen yhteisön tulee tuomita Turkin sotatoimet kurdeja vastaan entistä selvemmin.

Kurdit ovat tukeneet OIR-operaatioon osallistuneita maita, joten vastavuoroisesti näiden maiden pitää tukea kurdeja. Kurdeja ei saa unohtaa, vaan heidän oikeutettua kamppailuaan demokratian puolesta pitää tukea kaikilla tasoilla. Suomen ulkopoliitikassa kurdikysymyksen pitää nousta isommalle agendalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Arvoisa puhemies! Lokakuussa 2019 Irakissa puhkesi laajoja mielenosoituksia. Mielenosoittajat vaativat hallitukselta toimia korruptiota vastaan sekä parempia peruspalveluita ja työpaikkoja. Tarve uskottavalle jälleenrakentamiselle on siis suuri. Erityisen tärkeää on auttaa Irakia luomaan edellytykset demokraattiselle hallinnolle. Irak tarvitsee hallituksen, joka huolehtii ihmisoikeuksista, pitää kiinni maan vakaudesta sekä kunnioittaa perustuslakia ja kurdien itsehallintoa. Irakilaisille on voitava luoda toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

14.42 **Anders Norrback r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Den redogörelse som vi nu diskuterar säger klart att det allmänna säkerhetsläget i Irak är fortsatt instabilt. Även om Isis inte längre kontrollerar några markområden i Irak har Isis fortfarande anhängare, så kallade "sovande celler" som snabbt kan aktiveras, om man tillåter dem göra det. Internationella insatser behövs för att stabilisera läget. Det finns plats för det särskilda kunnande som Finland har. Ett internationellt samarbete på alla plan behövs för att trygga världsfreden och motarbeta extremism i alla former.

Arvoisa puhemies! Irakissa Isis voi edelleen yrittää päästä hyökkäämään Irakin ja kurdien turvallisuusjoukkoja vastaan. Myöskään Iranin tukemien šiiamilitioiden raketti-iskuista Irakissa sijaitseviin tukikohtiin ei ole kokonaan päästy eroon.

Siksi meidän on kiinnitettävä erityistä huomiota alueelle lähtevien suomalaissotilaiden turvallisuuden varmistamiseen. Kriisinhallintatehtäviin osallistuvien turvallisuus on meidän vastuullamme. Riskien analysoinnin kannalta olennainen tieto on se, että turvallisuustilanne Pohjois-Irakin autonomisella kurdialueella, jossa suomalaiset kouluttajat työskentelevät, on parempi kuin muualla Irakissa.

Ärade talman! Som det rapporteras i det dokument vi nu diskuterar så ledde shiamilisens attacker och spridningen av coronavirus till att man tillfälligt tvingades avbryta utbildningsverksamheten förra våren. Under sensommaren lugnade sig läget och utbildningsverksamheten har kunnat fortsätta. Det är viktigt att man kontinuerligt bedömer säkerhetsläget och drar nödvändiga slutsatser, vilket man också har gjort.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevaan OIR-operaatioon osallistuu 36 maata. Suomen joukkojen vahvuus on 80 sotilasta. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän ja RKP:n mielestä Suomen osallistuminen Irakin ja Irakin Kurdistanin koulutusoperaatioon on perusteltua ja tärkeää alueen turvallisuuden ja vakauden palauttamiseksi.

On selvää, että Marinin hallitus haluaa Suomen olevan aktiivinen toimija Euroopassa ja kansainvälisesti. Suomen on näytettävä kykynsä ja ennen kaikkea vankka kokemuksensa toimia aloitteellisesti konfliktien ratkaisemiseksi — emme ole kansainvälisen näyttämön passiivisia sivustakatsojia.

Ärade talman! Regeringsprogrammet slår fast att det finländska deltagandet i FN:s och andra fredsmedlings- och dialogprocesser ska stärkas. Vi ska dessutom höja nivån på deltagandet i den civila krishanteringen. Det är bra och signalerar att Finland vill ha en aktiv roll.

Från ett bredare säkerhetsperspektiv är det viktigt att vi är med och utbildar både militära och civila krishanterare, samt hjälper svårt krigssargade länder som exempelvis Irak

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

att återfå stabilare och mer mänskliga levnadsvillkor. Sådana operationer stöder också upp-
rätthållande av den egna kompetensen.

Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivalio-
kunnan yhteiskokous linjasi huhtikuussa 2020, että Suomi valmistautuu jatkamaan osallis-
tumistaan Isisin vastaiseen OIR-operaatioon. Päätös koskee vuotta 2021.

Kokonaisuudessa otetaan myös huomioon Naton Irakin koulutusoperaatio, josta käyte-
tään lyhennettä NMI. Näiden kahden kansainvälisen operaation välistä yhteistyötä on vah-
vistettu. RKP:n ja ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä on kohtuullista ja vastuullista
säilyttää Suomen kokonaispanos Irakin turvallisuustilanteen vahvistamiseksi nykyisellä
tasolla. — Kiitos.

14.47 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne Irakissa
on pysynyt hyvin jännitteisenä. Maa tarvitsee vakautta, kokonaisvaltaisen turvallisuusti-
lanteen paranemista sekä talouden ja elinkeinojen elpymistä.

Irak on yhä sekä sisäisesti räjähdyssaltiliissa tilassa että haavoittuvainen rajoillaan. Siksi
maa on riippuvainen ulkomaisesta avusta. Mutta konfliktien ja avuntarpeen tila ei saa jää-
dä pysyväksi. Nyt on aika vaatia todellista vastuunkantoa kaikilta alueen tasapainoon vai-
kuttavilta tahoilta ja myös Irakin naapurimailta.

Alkuvuonna Iran vastasi Yhdysvaltojen Irakin maaperällä toteuttamiin iskuihin ohjus-
kuilla kansainvälisiä joukkoja käsittäviä sotilastukikohtia kohtaan. Selvisimme säikähdyk-
sellä. Jää nähtäväksi, millä tavoin USA:n presidentin vaihtuminen vaikuttaa maiden suh-
teisiin ja joukkojen vähentämiseen Irakista. Kaikella tällä on heijastusvaikutuksia alueen
turvallisuustilanteeseen, samoin kuin Turkin toimilla Pohjois-Irakissa. Turkin toiminta
alueella on muutenkin hyvin huolestuttavaa. Myös Isiksen aktiivisuus on kasvanut viime
vuodesta.

Arvoisa puhemies! Huonoista uutisista huolimatta Lähi-idässä on kuitenkin myös aitoa
halua rauhaan. Yhdysvaltojen välittämät historialliset Lähi-idän rauhansopimukset luovat
orastavaa toivoa. Toivomme tietenkin, että sopimukset voivat synnyttää hyvän kierteen
koko Lähi-itään. Ihmiset alueella ovat hyvin väsyneitä jatkuviin konflikteihin. Tätä va-
kuutti minulle myös viime vuonna eduskunnassa tapaamani Islamilaisen maailmanliiton
pääsihteeri Muhammad al-Issa.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa Suomen osallis-
tumisen jatkamista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa alueen turvallisuus-
tilanteen ja muiden selonteossa mainittujen seikkojen puitteissa. Selonteossa todetaan, että
koalitioon osallistumalla Suomi tukee Irakin jälleenrakennusta. Suomihan on tunnettu rau-
han rakentajana. Toisaalta olisi tarpeellista keskustella myös siitä, missä vaiheessa operaa-
tiosta voidaan irrottautua.

Arvoisa puhemies! Irakilaiset ovat edelleen suurin turvapaikanhakijaryhmä täällä Suo-
messä. Selonteossa todetaan: ”Suomen tavoitteena on paluu- ja palautusyhteistyötä helpot-
tavat järjestelyt kielteisen lainvoimaisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osal-
ta.” Arvoisa puhemies, valitettavasti lause on tuttu myös viimevuotisesta selonteosta. Neu-
vottelut palautussopimuksesta jatkuvat. Tilanne, missä sadat, jopa tuhannet kielteisen pää-
töksen saaneet henkilöt jäävät vapaaehtoisena palautuksen piiriin vuosikausiksi, kuormittaa
meidän turvapaikkajärjestelmää. Samoin paperittomien määrän nousu on inhimillisesti
kestämätöntä. On tärkeää saada aikaan toimiva palautuskäytäntö Irakin kanssa heti koro-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

natilanteen salliessa. Siksi kysymme jälleen kerran: miten hallitus aikoo edistää vastaanotossopimuksen aikaansaamista Irakin kanssa?

Arvoisa puhemies! YK:n pakolaissopimuksessa ”pakolaisella” viitataan rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen tähden vainottuun henkilöön. Kannamme huolta esimerkiksi uskonnollista vakaumustaan vaihtaneiden ja tämän tähden vainottujen turvapaikanhakijoiden kohtelusta. On tärkeää varmistaa, ettei pakkopalautuksia tehdä, jos henkilö uhkaa joutua vainotuksi tai hengenvaaraan vakaumuksensa vuoksi. Samalla kun kannatamme palautussopimuksen laatimista, on tärkeää, että päätöksenteossa huomioidaan vähemmistöjen kokema vaino.

14.52 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Totesin vuosi sitten, kun tätä samaa asiaa käsiteltiin: ”Irakin turvallisuustilanne on vaikea ja monimutkainen. Vihanpito eri uskonnollista suuntausta edustavien sunnien ja šiiojen välillä sekä kurdien ja arabien välillä on aiheuttanut väkivaltaa menneisyydessä.” Valitettavasti mikään ei ole muuttunut vuodessa parempaan suuntaan. Toistuneet hallituskriisit ovat seuranneet toisiaan. Talous on kuralla, eikä vakaudesta ja pitkäjänteisyydestä ole tietoaakaan. Maan turvallisuustilanne on edelleen heikko. Tämä haittaa investointien saamista maahan. Öljyn alhainen hinta on niin ikään viennistä riippuvaiselle maalle ongelma. Koronaepidemia on entisestään huonontanut tätä.

Suomi on keskittänyt tukensa Irakin Kurdistanin itsehallintoalueen peshmerga-joukoille. Ihmisoikeustilanne Kurdistanin alueella on maan paras, eikä peshmerga-joukkojen osalta tai Kurdistanin alueelta Irakista ole raportoitu systemaattisia oikeudenloukkauksia. Suomen tukea peshmerga-joukoille voidaan siis pitää onnistuneena, ja sen jatkamiselle on vahvat perusteet. Tuloksellisuudesta on palkittava. Peshmerga-joukot kantoivat myös merkittävän osan Isisin kukistamisesta. Kurdeja ei pidä hylätä.

Perusasetelma ei ole vuodessa paljon paremmaksi muuttunut. Totesin keskeisen ongelman edellisen selonteon käsittelyssä, ja tilanne on edelleen pääpiirteissään samankaltainen: ”Nykyisen, šiivaltaisen hallinnon turvallisuusjoukkojen tukemiseen liittyy monia avoimia kysymyksiä. Eurooppaan ja Suomeen kohdistunut turvapaikanhakijoiden aalto Irakista poikkesi aiemmin nähdystä. Suuri osa Eurooppaan ja Suomeen tulleista irakilaisista turvapaikanhakijoista oli sunneja. Useat heistä olivat kokeneet vainoa nimenomaan šiialaisten aseellisten ryhmittymien taholta.”

Irakin turvallisuusjoukoille annettava tuki luo todellisen riskin sille, että Suomi osoittaisi samalla tukea niille aseellisille šiialaisille ryhmille, jotka on integroitu osaksi turvallisuusjoukkoja. On todellinen riski, että avustamamme Irakin turvallisuusjoukkoja olisimme myös suoraan avustamassa näitä toistuviin oikeudenloukkauksiin. Ennen tuen osoittamista Irakin turvallisuusjoukoille on selvitettävä, suuntautuuko Suomen tuki mahdollisesti oikeudenloukkauksiin syyllistyville tahoille ja vaikuttaisiko se siten kielteisesti väkivallan kierteen lopettamiseen.

Tämä onkin ydin. Tähän hallituksen pitää kyetä vastaamaan. Mikä on hallituksemme vastaus? Mikä on tilanne oikeudenloukkausten suhteen, ja missä määrin syylliset ovat joutuneet vastuuseen?

Kaiken Irakin keskushallinnolle ja turvallisuusjoukoille suuntautuvan tuen tulee olla ehdollista. Irakin hallinnolle ei tule antaa tukea missään muodossa, ennen kuin se suostuu kunnioittamaan kansainvälisiä sopimuksia ja ottaa vastaan oman maansa kansalaiset. Kansainvälinen yhteistyö perustuu vastavuoroisuusperiaatteeseen. Mikäli Irak haluaa tukea

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

maan jälleenrakentamiseen, tulee sen allekirjoittaa palautussopimus. Tosin pelkkä paperi ei riitä. Ruotsilla tällainen palautussopimus on, mutta se ei toimi käytännössä. Bumaka on bumaka, ja praktika on praktika.

Suomi perusti suurlähetystön Irakiin. Onko tämä millään tavalla auttanut suomalaisten toimijoiden asemaa ja turvallisuutta alueella? Mikä on hallituksen arvio tästä? Ulkoministeri Haaviston näkemys olisi hyvä kuulla tästä asiasta.

Liike Nyt hyväksyy tuen jatkamisen peshmerga-joukoille. Suhtaudumme erittäin suurella varauksella Irakin turvallisuusjoukoille annettavaan tukeen, koska näemme siinä mahdollisia riskejä siitä, että tuen vaikutukset osoittautuisivat kielteisiksi.

Lopuksi: Olemme ehdottomia siinä, että kriisinhallintaa pitää jatkaa. Mutta me olemme ehdottomia myös siinä, että edellytämme palautussopimuksen tekemistä.

14.57 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos eduskuntaryhmille ja ryhmien puolesta puhuneille siitä, näin ymmärsin, hyvin laajasta tuesta, jonka suomalainen kriisinhallinta, osallistumisemme OIR-joukkoihin ja osallistumisen jatko täältä saa. Totta kai oli monia yksityiskohtia tässä, mutta on tärkeää, että suomalaisten kriisinhallitsijoiden takana on yksimielinen eduskunta ja yksimielinen Suomi. Työ on erittäin vaikeaa, niin kuin tässä on kuvattu. Olosuhteet eivät ole lainkaan helpot eivätkä ole viime vuosina myöskään helpottaneet.

Edustaja Kari hyvässä puheenvuorossaan kuvasi sitä, miten terrorismin vastainen taistelu yhdessä maassa koituu meidän kaikkien hyväksi, ja tämä on tietysti ajattelutapa koko tässä operaatiossa, Isisin vastaisessa operaatiossa, myöskin Irakissa. Terrorismi ei valitettavasti tunne rajoja.

Edustaja ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikko nosti esiin tämän Irakin kompleksisuuden. Kun siellä itse vierailin nyt koronakriisin aikana, niin ulkoministeri huokasi raskaasti, että heillä on maa, jossa häärivät naapurimaat: Iran yhdellä kulmalla, Turkki yhdellä kulmalla, kansainvälisiä joukkoja on siellä, niin että tavallaan se heidän suvereniteettinsa on monella tavalla kysymyksen alla. Ja tämä on varmasti se kysymys: milloin Irak pääsee kontrolloimaan omia alueitaan, mutta myöskin kontrolloimaan omia alueitaan tätä Isis-ryhmää vastaan? Hän näytti kartalta aluetta peshmerga-joukkojen ja Irakin hallinnon välissä, josta hän sanoi, että tämä on se alue, nämä ovat ne vuoret ja alue, missä Isis liikkuu, eikä kummallakaan, ei peshmergoilla eikä Irakin hallituksella, ole sinne pääsyä. Aika surullinen tilanne oman maan osalta, juuri kuten sanoitte. Kiinnititte myös hyvin huomiota jesidien tilanteeseen ja ihmisoikeuskysymykseen, jotka tietysti Euroopassa puhuttavat tavattoman paljon.

Edustaja Kaunisto otti hyvässä puheenvuorossaan esiin kysymyksen siitä, miten tilanne mahdollisesti muuttuu Bidenin hallinnon aikana ja miten tämä siirtymä tapahtuu, kun samaan aikaan presidentti Trumpin hallinto on päättänyt vähentää joukkoja tuolla alueella. Tämä on se suuri kysymys, ja tähän ei nyt tässäkään hallituksen kannanotossa ole voitu ottaa kantaa, kun ei tunneta ihan tarkkaan, miten tämä siirtymä tulee menemään. On ongelma, jos Yhdysvallat yksipuolisesti tekee ilmoituksia ja vetää sieltä joukkoja tilanteessa, jossa muut joutuvat sitten vain reagoimaan siihen, mitä tapahtuu. Olisi hyvä, että tässä kansainvälinen yhteistyö toimisi paremmin. Olen puhunut ulkoministeri Pompeon kanssa myöskin tästä kysymyksestä, mutta aivan semmoista selvää linjaa ja selvää vastausta tästä on vaikea hahmottaa. Yhteistyö sinänsä on toiminut kahdenvälisestikin hyvin, ja odotan, että se toimii myöskin USA:n uuden hallinnon aikana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Edustaja Ovaska otti tämän laajan turvallisuusnäkemysten ja kokonaisvaltaisuuden omassa puheenvuorossaan huomioon, sen, miten turvallisuus ja kehitys tukevat toisiaan — näin itsekkin tästä ajattelen — ja myöskin sen, että koalitiosta ei voi lähteä yksipuolisesti. Se on tärkeä näkökulma.

Edustaja Harjanne kaipasi ehkä tähän analyysiin vielä vähän lisää syvyyttä, ja toivottavasti tämä keskustelu ja sitten ulkoasiainvaliokunnassa kuulemanne asiantuntijat pystyvät sitä syvyyttä vielä lisäämään. Tämä Isisin leviäminen on erittäin kiinnostava ilmiö, tämä, mitä on tapahtumassa pohjoisessa Afrikassa, Sahelin alueella, ja nyt saadaan uutisia Mosambikista, että Mosambikissa on tätä liikehdintää, tiedämme Nigerian Boko Haramin, jolla on samanlaisia sympatioita, ja nyt viimeksi Afganistanissa sanotaan, että osa näistä iskuista on Isisin tekemiä. Joten tämä on tällainen monipaikkainen terroristiliike ja vaatii kansainväliseltä yhteisöltä myöskin hyvin koordinoituja toimia.

Edustaja Arhinmäki perustellusti kysyi tässä, miksi hyvää OIR-operaatiota sitten oltiin siirtämässä Naton yhteyteen. Tässä on takana tämä Suleimanin kuolema ja se kysymys, miten Irak suhtautui Yhdysvallat-vetoiseen operaatioon sen jälkeen. Tämä on ollut erittäin vaikeaa keskustelua, ja siinä ikään kuin Nato tietyllä tavalla tarjoutui avuksi, että voisiko sitten Nato-johtoisuus ja Eurooppa-johtoisuus tässä helpottaa, mutta tästä ei ole mitään lopullista ratkaisua olemassa. Mutta tässä oli taustansa, tällä kysymyksellä.

Edustaja Norrback puhui hyvin näistä nukkuvista soluista ja edustaja Östman Turkin roolista tässä.

Edustaja Harkimo ja monet muut ottivat tämän palautussopimuksen esille. Irakin ulkoministeri teki hyvin selväksi, että he ovat saaneet nyt maassa sisäisen sopimuksen siitä, että ottavat kaikki vapaaehtoisesti tulleet — hyväksyvät sen, että näille annetaan joku tällainen palautusraha, kotiutusraha, tuetaan sillä tavalla — ja kaikki rikolliset. He ovat valmiita ottamaan kaikki rikolliset, jotka ovat rikoksiin syyllistyneet. Mutta tällaisia muita pakkopalautettuja he eivät ole valmiita vielä ottamaan. Tämä on erittäin vaikea keskustelu kansainvälisen yhteisön ja Irakin välillä. Suomen tuki, totta kai, on sille, että palautussopimus saataisiin aikaan mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.03 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Ministeri Haavisto vastasi jo aika laajasti kysymyksiin. Ehkä omalle tontilleni tulivat nuo huomiot, mitkä liittyvät turvallisuustilanteeseen ja riskiarvioon ja joukkojen omasuojaan, joka myös tuli tässä parissa puheenvuorossa esille. Näistä muutama huomio vielä.

Irakin yleistilanne: voi sanoa, että se jatkuu todella epävakaina, mutta on paljon alueita vaihtelua ja alttiutta nopeille muutoksille, elikkä ennakoitavuus on aika haasteellista. Isis kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja Irakissa. Painopiste näyttää olevan pääkaupunki Bagdadin pohjoispuolisilla alueilla, joille Isis aiemminkin levittäytyi. Näiden iskujen kohteena ovat pääasiassa Irakin keskushallinnon ja Irakin autonomisen kurdialueen viranomaiset ja sotilaat sekä alueiden siviilit. Lisäksi PMF-militioiden eräät šiialaiset osastot ja niistä irronneet osat tekevät iskuja, jotka kohdistuvat koalitioon, sen logistiikkiin kuljetuksiin sekä diplomaatteihin. Havaintojen mukaan erityiskohteena näyttää olevan Yhdysvallat. Isis pyrkinee jatkamaan iskuja Irakin turvallisuusjoukkojen ja kurdien peshmerga-joukkojen ryhmyksiä vastaan. On mahdollista, että šiiamilitioiden raketti-iskut tuki-kohtiin Irakissa jatkuvat lähitulevaisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Yleisesti ottaen keskeisimmät uhkatekijät operaatioille ovat suora-ammuntatuli ja epäsuora tuli sekä räjähdde- ja itsemurhaiskut, joissa käytetään myös ajoneuvoja. Maastossa on lisäksi miinoja ja räjähtämättömiä ampumatarvikkeita. Tällaisessa ympäristössä siellä toimitaan. Voi kuitenkin todeta, että OIR-operaatiota tai suomalaisia joukkoja kohtaan ei arvioida olevan suoraa uhkaa. Koronaepidemian muodostama terveysturvallisuushuuhka jatkuu, vaikka OIR-operaatio on pystynyt jatkamaan uudelleen toimintaansa.

Ja vielä tästä omasuojasta, mitä se aivan käytännössä siellä on. Suomalaiset sotilaat on aseistettu henkilökohtaisilla aseilla. Pääsääntöisesti se tarkoittaa rynnäkkökivääriä tai pistoolia. Lisäksi kaikilla sotilailla on henkilökohtainen suojavarustus.

Liikkuminen näitten tukikohtien välillä: Tarpeetonta liikkumista ei tietenkään ole, mutta silloin, kun liikkua täytyy, liikutaan panssaroiduilla ajoneuvoilla ja saattueissa. Tukikoh- tien sisäkehän suojaus tapahtuu tämän koalition joukoilla. Suomalaisilla kouluttajilla on kyky suojata oma toimintansa.

Haluan, arvoisa puhemies, aika suoraan kertoa näistä tilanteista, koska on aina tärkeää, että kun päätöksiä tehdään, niin hahmotetaan se, että kriisinhallintaoperaatioihin aina liittyy riskinsä. Toimitaan parhaan mukaan niin, että ne eivät realisoidu, mutta näinkin joskus voi käydä, niin kuin vuosikymmenien varrella suomalaisiakin loukkaantuneita ja menehtyneitäkin näissä on. Siksi on kovin tärkeää ja arvostettavaa, että täältä löytyy laaja poliit- tinen tuki sille, että Suomi tätä tärkeää työtä tekee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt siirrytään debattivaihee- seen. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat debattiin osallistua omalta paikaltaan, paina- maan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

15.06 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset kriisin- hallintatyöhön osallistuvat miehet ja naiset tekevät korvaamattoman arvokasta työtä: kor- vaamattoman arvokkaan palveluksen kriiseissä oleville ihmisille mutta myös kotimaalleen Suomelle ja Euroopalle. Tässä yhtenä osana on kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien henkilöiden omasuojaus — tästä puhuttiin. Olen kymmenen vuotta ollut puolustusvalio- kunnan jäsen, ja joka kerta puolustusvaliokunnassa, yhdessä koko eduskunnan kanssa kiin- nitämme tähän samaan asiaan huomiota, hyvä niin.

Tässä ministerit vastasivat jo varsin laajasti täällä salissa esitettyihin kysymyksiin. Näi- den palauttamissopimusten tai lähinnä palauttamisprosessin — niin kuin tiedämme, Ruot- silla on sopimus mutta ei prosessia — osalta itsekkin toivoisin ja tiedän, että tässä eduskun- nassa laajasti yhdytään toiveeseen, että tämän palautusjärjestelmän toimivuuden taakse pi- tää saada vielä enemmän voimaa niin, että myös oikeutus kansainväliselle kriisinhallinta- työlle, [Puhemies koputtaa] kansallinenkin oikeutus, jatkossa olisi edelleen vahva.

15.07 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, oli- sin tietysti enemmän halunnut nostaa keskusteluun tätä omasuojan riittävyyttä. Kuten mai- nitsitte, niin meillä on varmaan henkilökohtaisella tasolla omasuoja sotilaalla olemassa, mutta sitten jos ollaan tukikohdassa vaikka majoituksessa, niin meillähän ei ole suojausta ehkä siinä määrin kuin joillain muilla on vaikkapa majoituksen osalta. Jos tulee vaikkapa tällaista granaattitulta tai ohjuksia, kuten Iranista ammuttiin aikaisemmin, niin semmoinen olisi kohtalokas isku meidän sotilaillemme, jos sellainen sattuisi tulemaan heidän kohdal- leen siellä, missä he majoittuvat, ja siinä mielessä: Voiko tätä omasuoja-asiaa jollakin ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

valla parantaa? Tämä olisi erittäin tärkeää, koska me emme halua tietenkään suomalaisten sotilaiden joutuvan miltään osin vaaraan, jos tällaista vastaavanlaista rakettitulta vielä jatkossa esiintyy.

Ja toisen asian haluan nostaa tietysti esille siitä, miten me voimme konkreettisella tasolla edistää tätä kielteisen turvapaikan saaneiden irakilaisten turvapaikanhakijoiden maasta poistamista. [Puhemies koputtaa] Jos eivät he vapaaehtoisesti poistu, [Puhemies: Aika!] niin mitä muita keinoja meillä on siihen käytettävissämme?

15.08 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta ovat olleet merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa yli kuuden vuosikymmenen ajan. Yksin Suomi ei kuitenkaan kriisejä ratkaise, tämän ymmärrämme kaikki, vaan tarvitaan suurempia liittoumia, ja Suomen osallistumisen jatko OIR-operaatioissa ensi vuoden loppuun saakka on perusteltua.

Palaisin itsekin vielä tähän palautussopimusasiaan, joka on huomioitu jo hyvin monessa puheenvuorossa, ja ministeri Haavistokin asiasta jo hieman puhui vastauspuheenvuorossaan. Kysyisin vielä tarkentavan kysymyksen ministeri Haavistolta: Mikä on seuraava askel tässä palautusneuvotteluasiassa? Onko sellaista edes tiedossa ja miten tätä asiaa yhdessä EU:n kanssa edistetään ja edistetäänkö?

Ja puolustusministeri Kaikkoselta puolestaan kysyisin asiasta, josta salissa myös jaetaan suuri huoli, eli joukkojemme omasuojasta: pidetäänhän omasuojasta riittävää huolta? — Kiitos.

15.10 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä taitaa olla tällä hetkellä meidän ainoa määräaikainen operaatiomme, nyt kuudetta kertaa käsitellyssä, ja mietin sitä, miten arvioitte tätä ensi vuoden kehitystä — josko tämäkin operaatio mahdollisesti muutettaisiin toistaiseksi voimassa olevaksi.

Lisäksi kiinnittäisin huomiota tähän kriisinhallinnan kokonaisuuteen, josta on paljon keskusteltu. Mehän teimme operatiivista ja taktista arviointia erilaisten operaatioiden kohdalla, mutta monesti ehkä se laaja ulkopoliittinen tavoitteenasetanta koetaan sensitiivisemmäksi, ja kyllä itse koen, että osana kriisinhallintaa myös ulkopoliittiset tavoitteet yhdistyvät siihen työhön. Tätä vartenhan meillä nyt parlamentaarinen komitea työskentelee, ja toivon, että me siellä — itse istun myös mukana — pystyisimme asettamaan tavoitteita ja arvioimaan tätä laajaa kriisinhallintaa, toki sotilaallista siviilikriisinhallintaa mutta myöskin niin operaatioiden kuin ulkopoliittisten tavoitteiden ympärillä.

15.11 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa seurata, että tässä salissa tuntuu vallitsevan aika selkeä yksimielisyys siitä, että Suomen on kannettava myös sotilaallisen kriisinhallinnan puitteissa oma vastuunsa globaalista vakaudesta ja turvallisen maailman tekemisestä.

Kiitos ministereille hyvistä vastauksista. Irak on tosiaan kompleksinen paikka, jossa paikallisia ja alueellisia jännitteitä riittää, joten arvostus siellä vakautta rakentaville suomalaisille on kyllä suuri.

Edustaja Ovaskan tavoin olisi ollut kiinnostavaa kuulla tästä lähivuosien kehityksestä suhteessa operaatioon, mutta jatkan kysymystä ihan yleisesti meidän kriisinhallintamme puolesta: Miltä rekrytointi tällä hetkellä näyttää? Löytyykö meillä motivoituneita osajia ja lähtijöitä sotilas- ja siviilikriisinhallintaan tällä hetkellä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

15.12 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme koulutaneet kurdien peshmerga-joukkoja, jotka ovat vastanneet aika monen maan puolesta taistelusta tätä karmeaa Isis-terroristijärjestöä vastaan, ja kurdit ansaitsevat suuren kiitoksen tästä. Samaan aikaan kuitenkin moni kurdi kokee, ihan perustellustikin, että heidät on unohdettu sen jälkeen, kun työ muiden puolesta on tehty. Turkki ei pommita kurdeja vain omassa maassaan, vaan hyökkäsi myös Syyrian pohjoisosassa sijaitsevalle kurdien autonomiselle alueelle Rojavaan. Voi sanoa, että se oli laitton hyökkäys toiseen maahan.

Nyt kysymykseni kuuluukin: Mitä Suomi tekee? Miten Suomi nostaa kurdikysymyksen isommalle agendalle omassa ulkopolitiikassaan ja EU:n ulkopolitiikassa? On äärimmäisen tärkeää, että kurdeja, jotka ovat tässä taistelussa olleet keskeisessä asemassa, ei unohdeta, heitä ei jätetä, vaan heidän demokraattisia pyrkimyksiään tuetaan. [Mika Niikko: Juuri näin!]

15.13 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka Isis-joukot ovat menettäneet Irakissa sijainneet alueensa, heidän edustamansa ideologia elää yhä irakilaisessa yhteiskunnassa. Isishän pakotti aikoinaan monet irakilaiset perheet pakenemaan kodeistaan. Nyt joillakin perheillä on ollut mahdollisuus palata Niniven tasangolle ja aloittaa elämänsä ja yhteisönsä jälleenrakennus. Väkivalta kristittyjä kohtaan kuitenkin jatkuu Irakissa: hyökkäyksiä, ryöstöjä ja jopa murhia tapahtuu edelleen. Muslimeista kristityiksi kääntyneet pitävät uskonsa usein salassa. Islamin hylkäämistä pidetään suurena häpeänä. Oma perhe tai muut lähiyhteisön jäsenet saattavat hyökätä kääntyneen kimppuun, mikäli hänen uskonsa tulee ilmi. Haluaisin kysyä, miten Suomen hallitus ja EU ottaa [Puhemies koputtaa] nämä seikat huomioon.

15.14 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olemme kaikki täällä hyvin yksimielisiä siitä, että turvallisuusoperaatiota Irakissa kannattaa jatkaa, ja varmasti voi todeta näinkin suoraviivaisesti, että Irakin vakauttaminen ja Irakin turvallisuus on myös suomalaisten ja koko Euroopan turvallisuuden etu, sillä me torjumme ennen kaikkea karmeaa terrorismia, jota viime vuosina varsinkin Isis on harjoittanut, sekä muitakin epävakauttavia ilmiöitä, kuten hallitsemattomia turvapaikanhakija- ja maahanmuuttoaaltoja.

Puhemies! Haluaisin kysyä vastaavilta ministereiltä — ulkoministeriltä tai puolustusministeriltä, kumpi katsoo paremmaksi vastata — kaksi kysymystä vielä tarkentaen: Minkälaisia toimia Irakissa ja Lähi-idän lähialueilla tehdään, jotta näihin terrorismin ja epävakauden juurisyihin päästäisiin? Miten saataisiin ihmisoikeuksien kunnioittamista, demokratiaa, inhimillistä kehitystä, sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä eteenpäin?

Ja kysyisin, puhemies, kun ulkoministeri mainitsi Afganistanin, josta kansainvälinen yhteisö on lähdössä pois: onko uhkana, että Isis [Puhemies koputtaa] nousee Afganistanissa, ja mitä tehdään, jotta Isis ei nousisi Afganistanissa?

15.15 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, että Suomenkin edun mukaista on Irakin vakauttaminen — erityisesti siksi, että me olemme kohdemaalaa turvapaikanhakijoille. Irak on myös siitä merkillinen maa, että siellä on niin vaarallista, että joskus sinne palautettu kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut saattaa jopa saada leikisti surmansa, ja tästä sitten seuraa esimerkiksi langettava tuomio Suomelle Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja kuukausien, ehkä vuosien show, joka jatkuu sisä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

politiikassa, hallinnossa ja todennäköisesti oikeusistuimissa. Toivottavasti tämänkin asian hoitamiseen voidaan käyttää Suomen ja Irakin välisiä diplomaattisia suhteita.

Mitä tulee palauttamiseen, mistä useimmat täällä ovat samaa mieltä, tähän tunnustetaan laajasti myös unionin tasolla. Siihen eivät valitettavasti näytä toivomuspuheet auttavan. Tarvitaan hyvin laaja-alaista yhteistyötä viisumipolitiikassa, kauppapolitiikassa ja kehityspolitiikassa, ja tämä on tunnustettu [Puhemies koputtaa] myös komission uudessa maahanmuuttopakettissa.

15.16 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki ryhmät näyttävät yksimielisesti tukevan operaation jatkamista, hyvä näin. Operaatio on tuottanut tuloksia, mutta maan turvallisuustilanne on erittäin hauras. Poliittinen tilanne on sekaisin, ja talous on kuralla. Operaatiota kannattaa kuitenkin jatkaa, koska Isis pyrkii koko ajan hakemaan alueella uutta jalansijaa.

Valiokuntakuulemisessa jäi askarruttamaan yksi asia, joka on täällä noussut useamman kerran esille. Ulkomaalaisiin joukkoihin tehdään koko ajan iskuja ja tehdään uusilla tavoilla iskuja, joten sinne lähetettyjen joukkojen omasuojaan täytyy kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Kysyisin ministereiltä — osittain ministeri Kaikkonen tähän jo vastasikin: Miten pystymme näissä olosuhteissa turvaamaan joukkojemme turvallisuuden? Miten omasuoja erityisesti raketti-iskuja vastaan on käytännössä järjestetty?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä debattipuheenvuoro edustaja Lindtmannelle. — Olkaa hyvä.

15.17 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen Irakin vastaiseen koalitioon on vahva osoitus siitä, että olemme sitoutuneita kansalliseen yhteistyöhön ja terrorismin torjuntaan. Sen vuoksi ryhmämme on helppo tukea tätä selonteon linjaa, jossa osallistumista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön jatketaan myös ensi vuonna. Keskeistä tässä on, niin kuin monessa puheenvuorossa on tullut esiin, Irakin yhteiskunnan tukeminen niin, että se maa saataisiin jaloilleen.

Palautussopimuksesta, johon tässä useimmat ovat viittaneet: Todella nyt komission esityksessä yhteisestä maahanmuuttopolitiikasta keskeisenä osana oli näiden palautusten tehostaminen, myöskin kehitysapupuoli. Miten ulkoministeri näkee, onko tässä nyt aiempaa paremmat mahdollisuudet siihen, että EU löytäisi tässä yhteisen sävelen? [Puhemies koputtaa] Uskon, että sitä jos jotain tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt meillä on aikaa sillä tavalla, että kerehtään muutama 5 minuutin puheenvuoro ja sen jälkeen ministereitten vastaukset ottamaan. — Edustaja Yrttiah, olkaa hyvä. Enintään 5 minuutin puheenvuoro.

15.18 Johannes Yrttiah vas: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että Suomi jatkaisi osallistumista Irakin niin sanottuun koulutusoperaatioon, tällä kertaa vuoden 2021 loppuun. Osallistumista on pidennetty vuoden pätkissä siitä saakka, kun Suomi on operaatioon osallistunut, eli vuodesta 2015. Loppua ei ole näkyvissä, päinvastoin vaikuttaa siltä, että Marinin hallitus on laajentamassa Suomen osallistumista Yhdysvaltain johtamaan sotilaalliseen operaatioon vielä nykyisestäkin. Päätökset on tarkoitus tehdä Naton puolustusministerikokouksessa helmikuussa 2021.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Osallistumisen laajentaminen on ongelmallista kahdesta syystä:

Ensinnäkin siksi, että irakilaiset suhtautuvat hyvin kriittisesti ulkomaalaisten joukkojen läsnäoloon maassa. Irakin parlamenttihan vaati kaikkien ulkomaalaisten sotilaiden poistumista maasta tämän vuoden alussa.

Toinen ongelma on, että operaation luonne näyttää olevan muuttumassa siitä, miksi se kuusi vuotta sitten perustettiin. Kun Yhdysvaltain johtama liitto muodostettiin vuoden 14 syyskuussa, perusteluna oli tarve luoda Isisin vastainen rintama. Suomi liittyi koalitioon tuona samana vuonna. Terroristijärjestö Isis oli julistanut perustaneensa Irakin ja Syyrian alueelle kansainvälisen islamilaisen kalifaatin. Isis oli valtaamassa suuria alueita sekä Irakista että Syyriasta, ja näytti mahdolliselta, että Isisistä olisi tulossa valtiollinen toimija. Yhdysvallat julisti Isisin voitetuksi terroristijärjestön menetettyä maa-alueensa Irakissa joulukuussa 2017.

Lokakuussa 2019 Turkki aloitti hyökkäyksen Syyrian kurdialueelle. Trumpin hallinnon sallima hyökkäys avasi uusia toimintamahdollisuuksia Isisin maan alla olleille ryhmittymille. Seurauksena Isis tekee jälleen iskuja lähes päivittäin sekä Irakissa että Syyriassa. Se ei kuitenkaan ole enää samanlainen uhka kuin muutama vuosi sitten.

Tämä selonteko vaikenee Turkin hyökkäyksen vaikutuksista — ehkäpä siksi, että Irakin kurdialue, jossa suomalaiset ovat kouluttaneet kurditaistelijoita, on paitsi Yhdysvaltain myös Turkin läheinen liittolainen. Näissä selonteoissa on vuosi toisensa jälkeen vaiettu kurditaistelijoiden koulutukseen liittyvistä ongelmista. Kurdialueen sisäinen ja kurdiryhmien keskinäinen valtataistelu, korruptio, muihin etnisiin ryhmiin kohdistuva syrjintä ja ongelmat keskushallinnon kanssa sekä suhteet Turkkiin ja Irakin vuoristoalueilla toimiiviin kurdeihin sivuutetaan vaieten.

Arvoisa puhemies! Irakin operaation luonteen muuttuminen tunnustetaan selonteossa epäsuorasti. Selonteko toteaa: ”Irak on joutunut entistä hankalampaan asemaan Yhdysvaltojen ja Iranin välienselvittelyssä, ja tämä on heijastunut Iran-mielisten šiiamilitioiden tekemien iskujen merkittävänä lisääntymisenä. Kehityskulku sai alkunsa vuodenvaihteessa, jolloin voimankäyttö Yhdysvaltojen ja Iran-mielisten šiiamilitioiden välillä lisääntyi.”

Suomalaiset ovat nyt Irakissa mukana muuttuneessa operaatiossa, jonka tavoitteena on estää Iran-mielisiksi luonnehdittujen šiiaapuolueiden asemien vahvistuminen. Tavoitteen, jota Suomen ulkopoliittinen johtokin näyttää seuraavan, on asettanut presidentti Trumpin hallinto, joka koko olemassaolonsa ajan on pyrkinyt kokoamaan Iranin vastaista liittoutumaa. Yhdysvallathan murhasi Irakissa viime tammikuussa presidentti Trumpin määräämällä ohjusiskulla iranilaisen kenraalin Suleimanin. Iran vastasi tuohon iskuun. Iskulla Yhdysvallat haki yhteenottoa Iranin kanssa. Uuden sodan mahdollisuus Lähi-idässä olikin tuolloin käsin kosketeltava. Marinin hallitus, etunenässä ulkoministeri Haavisto, tuomitsi kyllä Iranin iskut Irakiin mutta ei Trumpin määräämää Suleimanin murhaa, ja samoin toimi valitettavasti myös tasavallan presidentti Niinistö. Haavisto otti Irakin suurlähettilään puhutteluun, koska iskut vaaransivat myös suomalaissotilaiden turvallisuuden, mutta Yhdysvaltain suurlähettilästä Haavisto ei ottanut puhutteluun.

Arvoisa puhemies! Muutama päivä sitten Iranissa salamurhattiin iranilainen tiedemies. Maailmalla moni on pitänyt sitä Israelin ja Yhdysvaltain uusimpana yrityksenä suistaa Lähi-idän alue uuteen sotaan. Onko Suomen johdossa kukaan sanonut iskusta mitään, ministerit, presidentti? En ole ainakaan itse tällaisia lausuntoja havainnut.

Puhemies! Irakin sotilaallisella operaatiolla, johon Suomi osallistuu, ei ole YK:n valtuutusta. Miksi Suomi sitten osallistuu vuodesta toiseen Irakin operaatioon, ja miksi operaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

tiota on jopa tarkoitus laajentaa? Suomalaisten mukanaolon todellinen syy selviää selonteon avainlauseessa sivulla 6. Se kuuluu: ”Samalla edistetään yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa.” Osallistuminen siis edistää Suomen ja Yhdysvaltain sotilasyhteistyötä. Operaatioon laajentaminen on Yhdysvaltain ja Naton tahto. Tämän laajentamisen uhkana on, että operaatio muuttuu osaksi Iranin vastaista liittoutumaa, [Puhemies koputtaa] jota Yhdysvallat pyrkii rakentamaan. — Kiitoksia, puhemies.

15.24 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tuossa debattivaiheessa kysyin kaksi kysymystä ulkoministeriltä ja puolustusministeriltä, ja niihin herkeämättä odotan vastausta.

Puhemies! Kun tähän keskusteluun tulin, niin mietin, että Irak on ollut kriisissä ja sekaisin koko oman aikuisikäni. Muistan — taisin olla seitsemäntoista silloin — kun alkoi tämä toinen Persianlahden sota tai Irakin sota silloin George W. Bushin aikana kauan, kauan sitten, ja siitä lähtien siellä on ollut epävakaata tilanne. On todella surullista Irakin kansan kannalta, että maata ei saada vakautettua ja paremman kehityksen tielle. Varmaan se on semmoinen iso kehikko tälle koko keskustelulle: miten Irak ja koko Lähi-itä saataisiin semmoiselle tielle, että siellä ihmisten olisi hyvä elää, ei tarvitsisi lähteä valtaviiden kansainvaellusten tänne Eurooppaan ja miten siellä loppuisi väkivalta ja toisin ajattelevien ja toisin uskovien sortaminen. Tämä on varmaan se suuri kysymys, ja toivonkin, että kuulen ministereiltä, miten tähän inhimilliseen kehitykseen, demokratiaan, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, oikeusvaltiokehitykseen Irak ja koko Lähi-itä pääsisivät ja näitä juurisyitä terrorismiin ja epävakauteen saataisiin hallintaan.

Arvoisa puhemies! Irakhan on tärkeä valtio Suomelle. Aika ison ratkaisun hallitus teki, Marinin hallituksen ohjelmassa on suurlähetystön perustaminen Irakiin, pitkään pitkään aikaan. Se on iso tulevaisuuspanostus, iso panostus hallitukselta, ja me tiedämme myös, että Suomessa on paljon — voiko käyttää irakilaisista diaspora-termiä — turvapaikanhakijoita, humanitäarisistä maahanmuuttoa Irakista. Irakin tulevaisuus vaikuttaa myös Suomen tulevaisuuteen. On tärkeää, että maa vakautuisi.

15.26 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että tässä eduskuntasalissa käydään aika ajoin tätä ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua. Joku viikko sitten annoimme puolustusvaliokunnan puheenjohtajan Ilkka Kanervan kanssa haastattelun, jossa toimme esiin huolestamme, että viime vuosien aikana ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on jäänyt aika vähiin määrällisesti ja usein ehkä semmoiseen lyhyeen debatointiin laajemman keskustelun sijaan. Olen miettinyt useamman kerran, liekö tämä yksi syy sille, että suhtautumisemme tässä tasavallassa ulkomaailmaan ja sen edustajiin on usein hieman pölyttynyttä ja jopa tunkkaista. Eli ulko- ja turvallisuuspoliittiselle keskustelulle on myös täällä eduskuntasalissa äärimmäisen iso poliittinen ja yhteiskunnallinen tilaus.

Tässä on mahdollisuus vielä muutamalla sanalla kysyä ja ehkä vähän kommentoidakin.

Itse näen, että tällä sotilaallisella ja siviilikriisinhallinnalla on tiivis kohtalonyhteys kehitysapuun, ja kun kehitysavun tasosta eduskuntasalissa usein miekkailaan, niin pitäisikö meidän osata poliitikkoinakin ymmärtää ja hahmottaa paremmin tämän kehitysavun osa osana tätä sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa? Jotta emme joutuisi raskaampiin toimiin, on mielekästä tukea yhteiskuntien kehitystä kohti demokratiaa, tyttöjen ja naisten oikeuksia ja niin edelleen kehitysavun kautta, jotta me emme joudu menemään luotiliivit päällä maailman kahinoihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Kysymyksenä ulkoministerille vielä tästä Yhdysvaltain roolista kansainvälisessä sotilaallisessa kriisinhallinnassa: Yhdysvallat on ainoa suurvalta, joka pystyy maailmalla toimimaan isolla mittakaavalla, ja näissä sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa Yhdysvaltojen rooli ei ole ainoastaan keskeinen, vaan se on koko operaation ydin. Heidän ilmapotentiaalinsa ja kaikki muu tekniikkansa on ylivoimainen. Jos Yhdysvallat vetäytyisi tämän tyyppisestä operaatiosta kuin OIR on, niin näettekö ulkoministerinä, että Euroopalla olisi edes yhdessä laittaa sitä, joka Yhdysvalloilta lähtisi pois tuolta alueelta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on yksi puheenvuoro vielä tähän varattuina. Totean, että meillä on nyt muutama minuutti aikaa käydä tätä keskustelua ja vielä ministereitten vastaukset.

15.28 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Karille täytyy todeta se, että kehitysapu ei ole taikasana. Jos se olisi, niin se olisi kaikkina vuosikymmeninä toiminut jo moneen kertaan. Irakille annettu 35 miljoonaa euroa vuodesta 2014 saakka ei ole nyt sellainen ponnistus, joka näkyisi siinä hallinnon uudistuksessa tai korruption vähentämisessä siinä määrin, että sellaista kannattaisi jatkaa. Tämän johdosta perussuomalaiset tänään esitti vaihtoehtobudjetissaan kehitysapuun erittäin suuret leikkaukset, ja meidän mielestämme kehitysapu olisi täydellisen remontin tarpeessa.

Mutta mitä tulee tähän Irakin selontekoon, niin haluaisin nostaa esille vielä sen asian, että tämän tarkoitushan on tuoda rauhaa, vakautta ja turvallisuutta Irakiin, jotta pakolaisuus ja siirtolaisuus ei kasvaisi sieltä, mikä on ihan hyvä tavoite. Mutta samanaikaisesti täytyy myös nostaa esille se, että meidän täytyy rauha, vakaus ja turvallisuus taata myös Euroopassa ja myös Suomessa. Silloin kun me teemme kansallisia päätöksiä, niin meidän täytyy tehdä sille asialle jotakin, jos laittomasti maassa olevat henkilöt eivät suostu vapaaehtoisesti palaamaan maasta pois. Ja silloin varsinkin, jos niitä henkilöitä, jotka ovat mahdollisesti vaaraksi tälle yhteiskunnalle, on Suomessa useita satoja, kuten suojelupoliisi on maininnut, niin kyllä tällaiset henkilöt pitää ehdottomasti laittaa säilöön. Tätä vastausta eivät ole perussuomalaiset saaneet muilta puolueilta, miksi me emme voisi yksimielisesti päätyä siihen, että laitetaan säilöön kaikki, jotka eivät vapaaehtoisesti palaa Irakiin. Silloin se paluuhalu varmasti kasvaisi siellä säilössä ollessa. Tämä olisi oikeanlaista isänmaallista politiikkaa, ja tätä, edustaja Kari, peräänkuulutan myös sosiaalidemokraateilta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään eteenpäin. Ministeri Haavisto, 5 minuuttia, ja ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.30 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kurviselle: puhuitte tästä lähetystön avaamisesta Irakissa ja tietysti niistä riskeistä, joita se sisältää, mutta myöskin siitä avusta, jota se voi tuoda siellä toimiville suomalaisille kriisinhallintaihmisille, mutta myöskin meidän kaupалlemme ja meidän yhteyksillemme, siviiliyhteyksillemme Irakiin sillä on tärkeä rooli.

Muistan, kun itse 30 vuotta sitten olin siellä Bagdadissa, toistakymmentä suomalaista oli panttivankina, lähettiläällä oli veripussit ja hiekkasäkit siinä omassa eteisessään. Ajattelin, että tästä ei hyvää seuraa, eikä siitä seurannutkaan. Persianlahden sota alkoi ja perään tuli vielä toinenkin sota, ja silloin ajattelin, voiko vaikeammassa tilanteessa lähettiläs olla, kun yrittää suojata panttivankina olevia suomalaisia. Tätä kriisiä on eletty kaikkien näiden vuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

sien läpi Saddam Husseinin ajoista asti. Erittäin vaikea tilanne, ja siinä mielessä tietysti, jos suhteuttaa, niin jollain tavalla normaalielämä on pääosin päässyt jatkumaan Irakissa onneksi kaikkien näiden kriisien jälkeen.

Edustaja Yrttiaho, onko tuomittu tai reagoitu iranilaisen tiedemiehen kuolemaan? Kyllä. Ulkoministeriön tviittiketjussa on yhdytty korkean edustajan Borrellin ja koko EU:n tuomitsevaan reaktioon tällaista murhaa kohtaan.

Edustaja Purra käytti erinomaisen puheenvuoron tästä EU-politiikan kokonaisuudesta tässä sekä palautuskysymyksissä että Irakin tuessa ja muussa, ja yhdyin kaikkeen siihen, mitä sanoitte. Tämähän ei ole vain Suomen asia, ja olemme ottaneet esille sekä palautuskysymykset että laajemman Irak-tuen myöskin koko ajan systemaattisesti EU-pöydässä. EU:n pitäisi tässä toimia yhdessä ja vahvempana, ja olen siinä samaa mieltä. Myöskin edustajat Pelkonen, Kari ja muut mainitsivat tämän palautussopimuksen tärkeyden, ja yhdyin kaikkiin näihin puheenvuoroihin.

Edustaja Östman otti esille tämän kristittyjen roolin ja kristityt vähemmistöt Irakissa ja muualla tuolla alueella ja kysyi, mikä on Suomen laajempi politiikka tässä. Ilman muuta suojelemme ja pyrimme suojelemaan vainon kohteeksi joutuneita, uskontonsa vuoksi vainon kohteeksi joutuneita, myöskin kristittyjä. Tämä on tärkeä osa Suomen ulkopoliittikkaa. Olimme mukana nyt myöskin Puolassa järjestetyssä kokouksessa, jossa juuri tämä kristityihin kohdistuva vaino oli yhtenä tärkeänä teimana.

Edustaja Arhinmäki useammassa puheenvuorossa tässä otti esille kurdikysymyksen ja kurdien hyvin suojattoman aseman. Olen vierailut Arbilissä, sikäläisen johdon kanssa käynyt keskusteluja, ja kysyitte, miten Suomi on reagoinut näihin kurdeihin kohdistuviin hyökkäyksiin ja vääryyksiin. Suomi oli ensimmäisten joukossa tämän hallituksen reagoitua erittäin voimakkaasti syksyllä 2019 Turkin invaasioon Syyrian puolelle kurdialueelle, ja taisimme olla ensimmäinen asevientikiellon ilmoittaja Euroopan maista, että siinä mielessä olemme myöskin tähän kurdien suojaan kiinnittäneet huomiota.

Edustaja Kurvisella oli myöskin kysymys Isisin roolista suhteessa Afganistaniin, miten vältytään, ettei tämä liike pesiydy sinne. Dohassahan on meneillään Afganistanin rauhanneuvottelut, ja se sellainen kummallinen asia, joka yhdistää nyt Talebania ja Afganistanin hallitusta, on Isis-vastaisuus. Isis koetaan ulkopuolisena tunkeutujana ja tulijana Afganistanin elämään, jota Talebankaan ei hyväksy. Tätä on tietysti täältä ulkoa tarkkailevan vaikea ymmärtää, mitkä ovat kaikkien näiden liikkeiden erot, mutta niitä eroja on, ja nyt kun Afganistanin rauhansopimusta tehdään, niin siellä vallitsee siis yksimielisyys siitä, että sen pitäisi olla sellainen rauhansopimus, joka estää Isisin vallan laajentumisen Afganistanissa, ja tätä tavoitetta tietysti on tavattoman helppo meidänkin tukea. Toivotaan muuten tietysti ihmisoikeusmyönteistä ja naisten asemaa säilyttävää ratkaisua Afganistanissa.

Edustaja Ovaska otti erinomaisesti esille laajempien ulkopoliittisten tavoitteiden tarkastelun kriisinhallinnan yhteydessä. Olen samaa mieltä, että teette erittäin tärkeää työtä nyt siellä komiteassa, kun mietitte tätä laajaa kuvaa, missä meidän pitäisi olla, millä perusteella ja ehkä myöskin, miten siviili- ja sotilaallinen kriisinhallinta pelaisi vielä paremmin yhteen ja miten niiden välillä olisi jatkumo. Se on erittäin tärkeää.

Edustaja Kari otti kehityskysymykset esille, miten tämä rauhanturvan, kriisinhallinnan ja kehityksen jatkumo toimisi. Sama vastaus siihen: siinä pitäisi myöskin sitten EU:lla olla tämä, että nämä eivät ole erillisiä saarekkeita, vaan pelattaisiin tässä yhteen, ja tätä linjaa Suomikin on ajanut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 154/2020 vp

Lopuksi esititte hyvin vaikean kysymyksen, mitä tapahtuisi esimerkiksi Irak-operaatiossa, jos Yhdysvallat kokonaan sen jättäisi — tai voi kysyä Afganistan-operaatiosta samaa, jos Yhdysvallat ei olisi lainkaan läsnä. Tällä hetkellä Euroopalla ei ole sellaista yhteistä valmiutta, jolla sotilaallisesti hyvin vaikeisiin tilanteisiin mentäisiin yhdessä, ja useinhan tämä sotilaallinen puoli pohjaa sitten Nato-rakenteisiin, ja siinä Yhdysvalloilla on kyllä äärimmäisen tärkeä rooli. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.35 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Kun tässä tuli useampi kysymys tästä joukkojen turvallisuudesta ja omasuojasta, ainakin edustajat Niikko, Pelkonen ja Sipilä tähän kiinnittivät huomiota, niin sen voi todeta, että suomalaiset joukot eivät ole siellä iskujen pääkohde, mutta siitä huolimatta ei voi sulkea täysin pois sitä, etteikö jotain voisi sattua.

Muutama lisäys tuohon aikaisempaan puheenvuorooni vielä, mitä sanoin. Siellä tukikohdassahan on asianmukaiset pommisuoijat, ja lisäksi tehtiin vielä lisätoimenpiteitä tämän vuoden tammikuussa olleen raketti-iskun johdosta, silloinhan iskettiin Erbilin tukikohdan alueelle. Eivät suomalaiset nyt siinäkään suuressa vaarassa olleet, mutta kuitenkin sen verran lähelle tuli, että pommisuojaan siellä silloin mentiin. Tämän jälkeen suojarakenteita ja sirpalesuojia elikkä niin sanottuja shelttereitä on vahvistettu, tämän tukikohdan varvointia ja valmiutta on parannettu, T-walleja on rakennettu koko tukikohdan lokeroimiseksi ja suojaamiseksi, ja nämä T-wallithan ovat tällaisia teräsbetonelementtiseiniä, mitä tyyppillisesti käytetään näitten tukikohtien suojaamiseen. Lisäksi ulkopuolisten työntekijöitten taustoja selvitetään entistä tiukemmin ja tarkemmin, elikkä esimerkiksi tämäntapaisia toimenpiteitä siellä on lisäksi tehty. Kyllä tähän asiaan kovin paljon huomiota kiinnitetään.

Sitten edustaja Harjanne kysyi, onko lähtijöitä sotilaalliseen krihaan. Se on aivan hyvä kysymys. Voin sen suoraan sanoa, että ei nyt oikein jonoksi saakka ole lähtijöitä. Eli kyllä aina operaatioihin on lähtijät saatu, mutta ei mitään tungosta ole. Sellaista taloudellista porkkanaa kuin verovapaa auto takavuosina ei ole enää samalla tavalla saatavissa. Olemme jotakin tehneet tämänkin asian suhteen: itse asiassa oliko elo- vai syyskuun alusta, kun korotimme sotilaallisen kriha-henkilöstön palkkoja noin 6 prosentilla. Ei se raha nyt varmaan päällimmäinen motiivi siinä lähtijöillä ole, mutta kyllä silläkin tietysti merkitystä on, kun ihmiset harkitsevat, lähtevätkö tämmöisiin aika haastaviin olosuhteisiin mahdollisesti pitkäksi ajaksi. Ja muutamia muitakin houkuttelevuutta lisääviä toimenpiteitä on tehty.

Arvoisa puhemies! Tässä oikeastaan ne, mitkä itselleni kohdistuivat. Tässä nyt jää 30 sekuntia vielä käyttämättä, mutta ehkä lopuksi voin toivottaa eduskunnan puhemiehelle hyvää nimipäivää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, kiitoksia. Niin teen myös teille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.